

GBG-Nieuwsbrief

JAARGANG 10 NUMMER 1

MAART 2007

Colofon

Redactie: Frédérique Urlings (co-ord.)
Eddy Appels

Redactieadres: GBG-Nieuwsbrief
Frédérique Urlings
Saffierlaan 95
3523 RB Utrecht
Telefoon: 06-14991329

e-mail: info@geschiedenisbeeldgeluid.nl
website: www.geschiedenisbeeldgeluid.nl

De GBG-Nieuwsbrief verschijnt 3x per jaar en bevat nieuws uit de vereniging en andere berichten die voor leden van belang kunnen zijn.

DOELSTELLING VER. GBG

De doelstelling van de Vereniging GBG is belangstelling te wekken voor de studie van beeld en geluid als bron van historisch onderzoek en als middel tot beeldvorming over het verleden. Daarnaast zet zij zich in voor een zo optimaal mogelijke toegankelijkheid van audiovisueel bronnenmateriaal.

Om haar doelstellingen te bereiken richt de vereniging zich op de organisatie van congressen en studiedagen, de halfjaarlijkse uitgave van het Tijdschrift voor Mediageschiedenis (TMG) en het (mede-) uitgeven van publicaties op het terrein van studie en beheer van audiovisueel bronnenmateriaal. De vereniging is aangesloten bij de International Association for Media and History (IAMHIST).

De vereniging telt ongeveer 300 leden. De jaarcontributie voor het lidmaatschap is € 30,00 voor individuele leden, € 17,50 voor studenten en € 75,00 voor instellingen.

Het verenigingsadres is:
GBG
Herengracht 380
1016 CJ Amsterdam
e-mail: info@geschiedenisbeeldgeluid.nl

Lid worden?

U kunt zich aanmelden bij de ledenadministratie van de vereniging. Het adres van de ledenadministratie is anders dan dat van de vereniging zelf:

Ledenadministratie GBG
Postbus 112
3500 AC Utrecht
ledenadministratie@geschiedenisbeeldgeluid.nl

Kopij voor de Nieuwsbrief

Kopij is uiteraard welkom op het redactieadres zoals hierboven vermeld.

Ten geleide

Beste GBG-leden,

Hierbij het eerste nummer van 2007 waar de lente alweer zijn intrede heeft gedaan. Dit betekent ook dat de ALV met rasse schreden nadert. Op de volgende pagina vindt u de uitnodiging, het programma en de agenda van de ALV die op 8 mei zal plaatsvinden bij het NIOD te Amsterdam. Roel Vande Winkel zal deze middag openen met een presentatie over de verfilming van de roman "De Vlaschaard" in 1943. In de brief leest u meer over dit onderzoek.

Helaas is begin dit jaar de (amateur)filmwereld een belangrijk persoon ontvallen; Henk Verheul stierf onverwachts op 59-jarige leeftijd. Herman de Wit schrijft over hem in deze nieuwsbrief.

Verder een samenvatting van het rapport "Regionale audiovisuele collecties: nationale zorg. Project conservering lokale en regionale audiovisuele collecties 2002-2006" in samenvatting door Robert Egeter van Kuyk waarin de stand zaken van de lokale en regionale collecties wordt beschreven.

Wij hopen u in groten getale te mogen begroeten op 8 mei, **komt allen!**

Frédérique Urlings

Nieuwe leden

Dorien Boxhoorn

Bas de Jong

Sjoerd Nanne de Jong

Rixt Jonkman: Na haar studie Psychologie heeft Rixt Algemene Cultuurwetenschappen aan de VU gestudeerd, met als specialisatie film. Na een stage bij het Nederlands Filmmuseum betreffende de distributie van films door distributeur Jean Desmet in de periode 1910-1912 heeft ze de master 'Preservation and Presentation of the Moving Image' aan de UvA gevolgd.

Momenteel werkt ze als projectmedewerker in het archief van het Filmmuseum waar ze werkt aan de registratie en identificatie van films voor 1955 (nitraatfilms).

Verdere interesses: vroege filmgeschiedenis en bioscoopcultuur.

Vervolg nieuw leden
Roloff Jeu

Kathleen Lotze: Kathleen Lotze (1975) studeerde in 2006 af op het gebied van media en cultuurstudies aan de Universiteit van Amsterdam. Met haar scriptie over een groep alternatieve filmmakers in de DDR en hun cultuurpolitieke en maatschappelijke worstelingen met de beperkingen van het restrictieve systeem werd zij finalist voor de scriptieprijs van de *Volkskrant* en het Duitslandinstituut Amsterdam. Een uitgebreid artikel over dit onderwerp verscheen in het Nederlandse filmtijdschrift *Skrien*. Van 1997 tot 2002 studeerde Kathleen o.a. Amerikanistiek, journalistiek en communicatie- en mediawetenschappen aan de Universität Leipzig. Op dit moment is zij bezig met haar voorstel voor promotieonderzoek naar verschuivingen in de receptie van Duitse (historische) films in Nederland na WOII. Tevens werkt zij als onderzoeksassistente voor Prof. Frank van Vree, afdeling Mediastudies aan de UvA, en geeft ze Duitse les bij Berlitz School of Languages.

Harry Manders

Isolde Vanhee: Isolde Vanhee studeerde in 1999 af als licentiaat in de kunstwetenschappen aan de Universiteit Gent. Ze was van 2001 tot 2005 stafmedewerker in het S.M.A.K., het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst in Gent. Sinds 2001 is ze docente aan de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst, Departement Sint-Lucas Beeldende Kunst in Gent. Ze doceert er onder meer filmgeschiedenis, analyse van de beeldcultuur en audiovisuele media.

Ze werkt momenteel aan een doctoraatsverhandeling over de representatie van de familie in de Amerikaanse genrecinema. Sinds de start van haar doctoraal project is ze lid van de Werkgroep Film- en Televisiestudies van de Universiteit Gent

Andere onderzoeksinteresses zijn animatie in film en reclame, het design van de begingeneriek en motion graphics

Tim Wolf

Verenigingsnieuws

Algemene Ledenvergadering

8 mei, NIOD, Herengracht 380, Amsterdam

Beste GBG-leden,

Dinsdag 8 mei as bent u van harte welkom op de jaarlijkse ALV, de algemene ledenvergadering, van de Vereniging Geschiedenis, Beeld en Geluid. Voorafgaand aan de vergadering zal Roel Vande Winkel, verbonden aan de Universiteit van Gent, een presentatie geven over het onderzoek dat hij met Ine Van Linthout uitvoerde naar de verfilming van de roman "De Vlaschaard" in 1943. (onder de kop Kort nieuws vindt u informatie over dit project)

Programma:

15.00 uur: Presentatie Roel Vande Winkel

16.00 uur: pauze

16.15 uur: ALV

17.00 uur: Borrel

Agenda

Opening
Notulen
Benoemingen bestuur
Financieel jaarverslag
Terugblik activiteiten
Activiteiten GBG
IAMHIST
Website
Rondvraag
Afsluiting

Kort nieuws

De Vlaschaard 1943

In 1942-1943 produceerde de Duitse filmmaatschappij *Terra* een film die *Der Flachsacker* zou heten, maar uiteindelijk verscheen als *Wenn die Sonne wieder scheint*. De film was gebaseerd op de bekende Vlaamse roman *De Vlaschaard* van Stijn Streuvels. Een aantal van de opnamen werden, met medewerking van Streuvels, gemaakt in en rond de Vlaamse stad Kortrijk. In de hoofdrollen trof men naast Paul Wegener en Paul Klinger (die naast Kristina Söderbaum speelde in *Die goldene Stadt*) ook de in 2006 overleden actrice Bruni Löbel aan.

De Duitse propagandaminister Joseph Goebbels, verantwoordelijk voor het 'begeleiden' van de Duitse filmproductie, bekeek de film persoonlijk. Hij noteerde in zijn dagboek dat *Der Flachsacker*, zoals de werktitel van de film toen nog luidde, 'een boerenfilm van zeer hoog niveau' was geworden en bovendien ook 'de eerste film die toonde dat men het boerenmilieu op een artistiek hoogstaande manier kon weergeven'. In 1943-1944 was *De Vlaschaard*, zoals de in het Nederlands nasynchroniseerde versie heette, zeer succesvol in Vlaanderen. De film deed het ook behoorlijk in Nederland en Duitsland.

Tijdens de opnamen en na de Bevrijding werd Streuvels' medewerking aan de film ter discussie gesteld. Dit bracht de auteur, die zijn 'verdediging' sinds 1942 voorbereidde, ertoe na de bezetting onduidelijkheid te creëren over het ontstaan van de film.

In het jaar waarin Streuvels' roman *De Vlaschaard* (1907) zijn eeuwfeest viert, reconstrueert **het project De Vlaschaard 1943** de geschiedenis van *Wenn die Sonne wieder scheint*. Het verhaal achter de film wordt niet geïsoleerd voorgesteld, maar in zijn literatuur- en filmhistorische context geplaatst. De kern van *De Vlaschaard 1943* wordt gevormd door een onderzoek van Roel Vande Winkel en Ine Van linthout. Op basis van archiefmateriaal uit binnen- en buitenlandse instellingen en privé-collecties, waaronder de voorheen onbekende correspondentie tussen Streuvels en *Terra*, werden de productie en de vertoning van de film gereconstrueerd.

De resultaten van dit onderzoek worden samengebracht in het **boek** *De Vlaschaard 1943*: een Vlaams boek in nazi-Duitsland en een Duitse film in bezet België. Het boek wordt gepubliceerd door uitgeverij Groeninghe en bevat ook een bijdrage van Egbert Barten over de Nederlandse ontvangst van de film. *De Vlaschaard 1943* is ook de titel van de **tentoonstelling** die vanaf 31 maart 2007 in het Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum loopt. Eveneens onder de titel *De Vlaschaard 1943* brengt het Koninklijk Filmarchief *Wenn die Sonne wieder scheint* uit op **DVD**.

Het onderzoek van *De Vlaschaard 1943* wordt ook internationaal gevaloriseerd.

Op 8 mei 2007 presenteren de onderzoekers de film op de jaarvergadering van de Vereniging Geschiedenis, Beeld en Geluid in Amsterdam.

Op 21 april stellen zij het onderzoek eveneens voor op de studiedag 'Het bezette scherm' in het Filmmuseum Antwerpen (MuHKA), waaraan ook dr. Ingo Schiweck (Duitsland) en dr. Paul Lesch (Groothertogdom Luxemburg) hun medewerking verlenen. Op 4 mei stellen de onderzoekers *Wenn die Sonne wieder scheint* voor in de reeks *Wiederentdeckt*, een organisatie van CineGraph Babelsberg en het Bundesarchiv-Filmarchiv in de Zeughauskino van het Deutsches Historisches Museum in Berlijn.

Voor meer informatie zie www.erfgoedcelkortrijk.be (waar men het boek en de DVD ook kan bestellen) of www.wgfilmtv.ugent.be.

From grain to Pixels: Theorising Film Archival Practice in a Time of Transition from Analogue to Digital Technology

Dit is de titel van het promotieonderzoek wat dr. Giovanna Fossati, werkzaam bij het Nederlands Filmmuseum, het komende jaar zal gaan uitvoeren aan de Universiteit Utrecht. Voor dit project heeft de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) een subsidie toegekend. Hoofdaanvrager van deze subsidie is prof. dr. Frank Kessler.

Voor meer informatie over het project, zie <http://www.nwo.nl/projecten.nsf/pages/2300137400>

Nederland en Indonesië: 400 jaar verbeelding

Uit de serie: *Nederland in Beweging*

Nederland in Beweging is een serie uitgaven met authentiek bronnenmateriaal.

Dit materiaal is te gebruiken in het voortgezet en hoger onderwijs door leerlingen en leraren. Maar een geïnteresseerde van buiten het onderwijs kan hier zeker ook iets vinden.

Applicatie: website en twee dvd-roms

Vak: geschiedenis (met vele mogelijkheden voor vakoverstijgende projecten)

Toepassing: in lessen "niet-westerse culturen", CEgS-onderwerp "Nederland en Indonesië"

Niveau: VMBO, HAVO, VWO, MBO, HBO, WO

Prijs: 99 euro inclusief btw en verzendkosten

Korte omschrijving:

Ruim 850 bronnen, afkomstig uit de belangrijkste musea en bibliotheken in Nederland, geven een inzicht in de ontwikkeling van de contacten tussen Nederland en Indonesië sinds 1600. Er is met opzet niet gekozen voor de allerbekendste bronnen (die al op zoveel andere plaatsen te vinden zijn) maar vooral voor aanvullend materiaal dat verder een grote samenhang vertoont. De collectie omvat o.a. schilderijen, foto's, boekfragmenten, krantenartikelen, andersoortige documenten en objecten, geluid en bewegend beeld. Het materiaal is geselecteerd rond een aantal thema's m.b.t. de beeldvorming in Nederland over Indonesië (en een enkele keer vice-versa).

Dit project werd ontwikkeld in opdracht van de Stichting Informatie Technologie & Educatie (SITE) en gesubsidieerd door het VSBfonds en de Mondriaan Stichting. SITE heeft geen winstoogmerk.

De uitvoering en de distributie is in handen van Edward Schenk / Fa. Stavoren-beeldvormers te Amsterdam en Albert v/d Wal / Draad te Leiden. Zij worden bijgestaan door een aantal technische bedrijven.

Verdere informatie en bestelformulier: www.nederlandinbeweging.nl (De bestelling kan alleen worden uitgevoerd namens de school.)

In Memoriam

Henk Verheul (1947-2007)

In de vroege ochtend van 27 januari 2007 overleed volkomen onverwacht op 59-jarige leeftijd Henk Verheul. Verheul zal herinnerd blijven als de man die er in zijn eentje voor zorgde dat de amateurfilm in Nederland een plaats kreeg binnen het filmisch cultureel erfgoed. Wanneer hij als bevroren amateur-filmer in de jaren zeventig in aanraking komt met smalfilmmakers uit het hele land begint hij de waarde van hun films te beseffen. Familiefilms die een heel andere kijk op de Nederlandse samenleving geven dan de officiële cinema. Films die woonomgeving van de amateur-filmer tonen tijdens optochten of dorpsfeesten. Films over sneeuwpret of zeiltochtjes. Reisfilms die het ontdekken van de wereld laten zien door de ogen van de vakantieganger. Verheul begint de films te verzamelen en richt samen met enkele medestanders in 1985 het Smalfilmmuseum op. Aanvankelijk wordt het archief, dat niet alleen films maar ook camera's, projectoren, foto's, boeken en tijdschriften verzamelt, gehuisvest op de zolder van zijn Blaricumse woning, later vindt het museum onderdak in Huizen en nog later in de kelders van het Omroepmuseum in Hilversum.

Met hulp van vele vrijwilligers en de steun van diverse fondsen worden de films beschreven, gerestaureerd, geconserveerd en gedigitaliseerd. Zowel de films als de apparaten worden in optimale condities bewaard, waarvoor Verheul, wederom met steun van diverse fondsen, een professionele opslagruimte laat inrichten. De verworven films verdwijnen niet ongebruikt in het archief, maar worden vertoond tijdens maandelijkse voorstellingen waarbij de makers de films toelichten.

Daarnaast nodigt Verheul filmmakers uit op basis van het verzamelde filmmateriaal films samen te stellen. Het resulteert in een reeks bijzondere films, zoals de in 1997 door Peter Forgacs op basis van de opnamen van de Joodse familie Peereboom gemaakte film DE MAALSTROOM en de film EENDJES VOEREN van Eugenie Jansen uit 2005.

Tv-programma's en documentairemakers maken in toenemende mate gebruik van het filmmateriaal. Zo zijn er regelmatig filmfragmenten uit de collectie van het Smalfilmmuseum te zien in het programma Andere Tijden. Om de goed ontsloten collectie een duurzaam onderkomen te geven draagt Verheul al het materiaal medio 2006 over aan het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, waar hij al vele jaren werkzaam is. Intussen heeft hij de Stichting Amateurfilm opgericht om de amateurfilm door middel van de nieuwsbrief, de maandelijkse voorstellingen en de jaarlijkse Dag van de Amateurfilm te kunnen blijven promoten. Ook speelt hij een belangrijke rol in de internationale Association Européenne Inédits, waarvan hij eind 2007 voorzitter zou worden. Zijn collectie is bij Beeld en Geluid veilig ondergebracht, zijn kennis van en inzet voor de amateurfilm wordt nu al gemist.

Herman de Wit

Festivalnieuws

18e Beeld voor Beeld Festival

Van 6 t/m 10 juni vindt in het Tropentheater in Amsterdam en in het Wereldculturencentrum Zuiderpershuis in Antwerpen het 18^e Beeld voor Beeld Festival plaats. beeld voor beeld is een documentaire filmfestival waarbij cultuur en beeldvorming centraal staan. Voortgekomen uit de visuele antropologie, vertoont het festival documentaires over uiteenlopende (sub)culturen, en biedt het een ontmoetingsplaats voor filmmakers en publiek met verschillende culturele achtergronden. Naast de vertoning van documentaires worden er seminars georganiseerd waarbij dieper wordt ingegaan op bepaalde thema's. Alle filmmakers zijn aanwezig, en er wordt veel aandacht besteed aan de discussie tussen hen en het publiek.

Tijdens deze editie zal er uitgebreid aandacht besteed worden aan de audiovisuele verbeelding van Nederlands-Indië en van het dagelijks leven in het huidige Indonesië.

Daarnaast staat het thema *Stads Culturen/Culturen in de Stad* centraal.

Voor het eerst in de geschiedenis van de mensheid wonen er in 2007 wereldwijd meer mensen in steden dan op het platteland. Beeld voor Beeld wil de dynamiek van de vele verschillende (sub)culturen die in stedelijke conglomeraties leven laten zien en wil met name aandacht besteden aan films die de 'nieuwe stedelijke culturen' tonen, die ontstaan als gevolg van de interactie tussen verschillende leefwijzen.

Voor meer informatie: www.beeldvoorbeeld.nl;
info@beeldvoorbeeld.nl; telefoon: 020 - 568 8520

Archiefnieuws

Conservering bij de verspreide audiovisuele collecties

Robert Egeter van Kuyk

Hieronder volgt een samenvatting van het rapport Regionale audiovisuele collecties: nationale zorg. Project conservering lokale en regionale audiovisuele collecties 2002-2006, opgesteld door Obby Veenstra (Fries Filmarchief) en Tamara van Zwol (Erfgoedhuis Zuid-Holland) en op 10 november 2006 aangeboden aan de Mondriaan Stichting door H. Romijn, voorzitter Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archieven en adjunct-directeur Groninger Archieven.

De 'verspreide collecties'

De inventarisatie die in 1999 het toenmalige Nederlands Audiovisueel Archief heeft gehouden van de achterstanden in audiovisuele conservering in Nederland leverde onder meer op dat een niet onaanzienlijke hoeveelheid AV materiaal verspreid ligt over grosso modo 400 instellingen in den lande. Samen met de collecties van het NAA, nu het Instituut voor Beeld & Geluid, en het Filmmuseum vormen die de 'collectie Nederland'. Deze verspreide collecties zijn van belang voor de regionale en lokale geschiedschrijving en vormen aldus een belangrijke component binnen de nationale collectie. Het is dan ook de bedoeling dat de verspreide collecties, met behoud van eigen verantwoordelijkheid, uiteindelijk zullen aanhaken op een nationale infrastructuur. De verspreide collecties zijn wisselend van samenstelling. Ze worden gevoed door regionale en lokale omroepen, maar ook door regionale historische centra, gemeentelijke archieven, oudheidkamers en rijksarchieven in de provincie.

Er is geen uitgebreide studie voor nodig om te zien dat de verspreide collecties, die over het algemeen niet zo groot zijn en in een aantal gevallen binnen de eigen organisatie geen hoge prioriteit genieten, niet afzonderlijk de selectie, conservering en beschikbaarstelling van hun materialen ter hand konden nemen. Om hier verandering in te brengen is, na een aanloopperiode binnen de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland, binnen de Vereniging voor de Documentaire Informatievoorziening en het Archiefwezen (DIVA) de werkgroep Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archieven (NORAA) opgericht, die organisatorisch zijn plaats heeft gekregen in de Sectie Audiovisuele Archivering. Het NORAA heeft als leden regionale archieven¹, die op hun beurt AV collecties in de eigen regio bijstaan². Het primaire doel van het NORAA is uitvoering te geven aan projecten om de conserveringsachterstanden in de regio's in te lopen. In 1999 werd het bedrag dat nodig was voor de achterstanden bij de *regionale* collecties zelf berekend op f3,5 miljoen, zijnde ca. €1,6 miljoen, en dat was dus exclusief hetgeen er in de regio verder nog lag.

De projecten

Na een klein, bevredigend verlopen proefproject in 2001 stelde het ministerie van OC&W in 2002 een bedrag van ruim €900.000 beschikbaar voor regionale conservering. Dit bedrag werd geleid via de Mondriaan Stichting, die op haar beurt het NORAA verzocht een en ander te coördineren en de verschillende projectenvoorstellen te beoordelen. Het subsidiebedrag moest voor 60% aangevuld worden met gelden uit andere bronnen. Dit bleek voor een aantal instellingen een hindernis, deels omdat men er geen ervaring in had, deels omdat het simpelweg moeilijk was ergens – bij de eigen organisatie of bij derden – de aanvullende gelden te krijgen. Dit leidde dan ook tot vertraging bij de uitvoering van de projecten, maar in terugblik is het probleem niet onoverkomelijk gebleken en ca. 90% van de aanvragen kon gehonoreerd worden.

Het NORAA diende in eerste instantie een overkoepelend plan in, waarin de belangrijkste regionale en lokale collecties werden aangewezen alsmede de staat van onderhoud ervan en de kosten voor de conservering. Deze kosten waren gebaseerd op de toen bekende normbedragen, welke later moesten worden bijgesteld. Binnen het plan werd per regio het relatieve cultuurhistorische belang van de materialen aangegeven door indeling in de categorieën A en B, zoals die gebruikt zijn in het *Deltaplan voor Cultuurbehoud* en ook de inventarisatie van 1999. Daarnaast werd er ook naar gekeken of materiaal de publieke belangstelling voor het audiovisuele

erfgoed (en de instellingen zelf) kon bevorderen. Tenslotte is ernaar gestreefd een evenwicht te krijgen tussen geluidsopnamen, bewegend beeld op film en bewegend beeld in andere vorm, met name video.

De beoordeling van het relatieve belang bleek als regel alleen mogelijk als men het materiaal binnen de vereiste context kon beoordelen (en die beoordeling werd als gezegd op verzoek van de Mondriaan Stichting door het NORAA zelf gegeven), hetgeen voor de aanvragers vaak een aanmerkelijke aanpassing van hun projecten vergde. Maar door ervaring leert men en dat bleek in de praktijk ook hier te gelden! Bijna alle voorstellen konden uiteindelijk goedgekeurd worden.

Het bleek na onderzoek nuttig en ook kostentechnisch gunstig om de projecten uit te besteden aan één bedrijf, dat een deel van de werkzaamheden zelf weer uitbesteedde. Hierbij bleek dat in de conserveringscapaciteit in Nederland de aangeboden hoeveelheden materialen nauwelijks verwerkt konden worden, temeer waar men aan het begin van de reis niet kon voorzien dat er financiële ruimte zou komen voor additionele aanvragen. De projectduur kon echter verlengd worden – en ook hier gold dat de opgedane ervaring van groot belang zal zijn voor de verwerking van (grote) hoeveelheden materialen in de toekomst.

Resultaten

Tot nader order is het overzetten van de oorspronkelijke film op een nieuwe rol de hoogste norm van filmconservering. Voor een groot deel van het historische filmmateriaal is hiertoe dan ook besloten ondanks de hogere kosten; andere deelnemers hebben er de voorkeur aan gegeven om (een deel van) hun materialen over te zetten op hoogwaardig videoformat teneinde een grotere hoeveelheid materialen te kunnen veiligstellen. In het eerste geval werd gekozen om naast de nieuwe drager een kopie voor hergebruik te doen maken op als regel digitaal videoformat. Voor deze benadering is gekozen om binnen het budget materialen tijdig veilig te stellen, maar wel met de aantekening dat het overzetten van beeld en geluid op magneetband niet ideaal is. Het veiligstellen van geluidsopnamen en oorspronkelijk videomateriaal vond plaats op CD en professionele videoband. Het NORAA is zich ervan bewust dat de urgentie van veiligstelling gekoppeld aan de achterstanden en het beschikbare bedrag in de projectperiode beperkingen oplegde in de keuze van technieken en dragers. In de toekomst zal veel meer gekeken moeten (en hopelijk ook kunnen) worden naar digitale technieken zoals de opslag van materiaal op een mediaserver, d.w.z. gebruik van CD, DVD of opslag op harde schijf.

Er is in het project ruim 12.400 uur audiovisueel materiaal veilig gesteld, te weten: ruim 1400 uur film, een 2900 uur video en ruim 8300 uur geluidsopname. In de sector geluidsopnamen lag de nadruk op de regionale omroepen als RTV Rijnmond, RTV Gelderland, RTV Noord en RTV Drenthe. De bulk van het videomateriaal lag, als verwacht kon worden, ook bij de regionale omroepen. Bij de films lag de nadruk op 16mm materiaal van zeer gevarieerde aard, van amateurfilm tot voorlichtingsproductie. Naast deze actieve conservering hebben deelnemers ook de passieve goed aangepakt, te weten dat materialen gereinigd zijn en volgens de regels opnieuw verpakt.

Het is duidelijk dat de conservering van een film die in fragmenten ligt en eerst gerestaureerd moet worden, en van een geluidsopname die alleen gedigitaliseerd moet worden, geheel andere kosten met zich meebrengen. Het was in het project daarom alleen mogelijk de gemiddelde kosten per uur te berekenen bij wijze van indicatie. Dit leidde tot een bedrag van ca. €112 per uur, inclusief de kosten voor passieve conservering.

Voortgang

De deelnemers zijn het ministerie van OC&W en de Mondriaan Stichting zeer verplicht wegens het beschikbaar stellen van extra gelden voor de conservering. Dat deze conserveringslag niettemin slechts een eerste fase kan zijn, moge echter blijken uit het feit dat bij afronding van het project met een productie van ca. 12.400 meter óók vastgesteld moet worden dat er zeker nog 150.000 uur materiaal na selectie dringend te wachten ligt op conservering. Gegeven de aanwas van de collecties zal deze hoeveelheid in feite waarschijnlijk groter zijn ... en worden. Deze sterke groei kan mede worden verklaard door de snelle vervanging van oude analoge video- en audioformats door digitale registratie. Bij deze groei noteert het NORAA dat ook het stijgend gebruik van digitale registratie op CD, DVD, (professionele) digitale formats en in virtuele producties ertoe zal leiden dat de aanwas sneller stijgt dan tot dusverre het geval was.

Het project heeft zich gericht op de conservering van materialen, aangezien de staat van conservatie van de collecties als gezegd zorgwekkend was en helaas voor een groot deel nog is. Het heeft voorts weinig zin om materialen te conserveren en optimaal te bewaren als ze niet ook toegankelijk zijn voor educatie, onderzoek, hergebruik en het algemene publiek zelf. In het nu afgeronde project viel de ontsluiting van het geconserveerde materiaal helaas buiten de kaders. Vastgesteld wordt dat er nu zeker veel meer getoond en ten gehore gebracht kan worden dan vroeger het geval was, maar als een en ander ontsloten zou zijn, zou het gebruik waarschijnlijk veel hoger zijn geweest.

In aansluiting op het project bereiden de werkgroep NORAA en de Sectie AV Archivering de aanvraag voor een vervolgproject voor, waarin naast conservering ook beschikbaarstelling ('ontsluiting') aan de orde wordt gesteld. Hierin zal ook een samenwerking worden gezocht met het Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum. Het NORAA, en de Sectie, achten het van wezenlijk belang voor het veiligstellen van het regionale audiovisuele erfgoed dat er een functie van consulent verspreide audiovisuele collecties wordt ingesteld, welke functie dient te vallen onder de relevante erfgoedkoepel. De functies van deze consulent worden voor een deel door het NORAA reeds uitgevoerd. Echter, de continuïteit van de regionale conservering vereist méér tijd en ruimte dan de NORAA-leden op dit moment naast hun normale verantwoordelijkheden kunnen reserveren. Gezien de ingrijpende veranderingen in 2007 en het opgaan van DIVA in een ruimere erfgoedkoepel meent het NORAA dat een dergelijke regeling met voorrang gerealiseerd dient te worden en zal dit in zijn nieuwe beleidsplan ook nader uitwerken.

Bij de aanbidding van dit rapport aan Gitta Luiten, directeur van de Mondriaan Stichting, liet deze weten ingenomen te zijn met de gezamenlijke aanpak en het grote aantal deelnemers; de resultaten geven aanleiding tot tevredenheid en tot bereidheid om mee te denken aan een vervolg op het project, waarbij ook de ontsluiting van de geconserveerde materialen een plaats krijgt.

¹ Brabants Film Archief, Drents Filmarchief - Drents Audiovisueel Archief, Erfgoedhuis Zuid-Holland, Fries Filmarchief, Gelders Archief, Gemeentearchief Amsterdam, Gemeentearchief Rotterdam, Gronings Audiovisueel Archief, Limburgs Museum/Limburgs Film- en Videoarchief, Nieuw Land Erfgoedcentrum en Zeeuws Archief/Zeeuwse Bibliotheek en Documentatiecentrum.

² In dit project o.m.: Brabants Historisch Informatie Centrum, Brabant-Collectie, Drens Plateau, Gemeentearchieven van Barneveld, Gemert-Brakel, Roermond, Roosendaal, Rucphen, Schiedam, Venlo, Waalwijk, Weert en Zoetermeer, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Historisch Centrum Leeuwarden, Historische Verenigingen van Aduard en Norg, Regionaal Archief Tilburg, West-Brabant, Leiden en Nijmegen, Rijksarchief in Noord-Brabant, Streekarchivariaat Regio Achterhoek, RHC Limburg, Bergen-op-Zoom, Eindhoven en Tilburg, RTV Drenthe en Noord, Stadsarchief Breda, Den Bosch, Dordrecht, Sittard-Geleen, Vlaardingen, Streekarchief Land van Heusden & Altena en Langs A. & D., Bommelerwaard, Midden-Holland, Voorne-Putten en Rozenburg, Terwolde, Vereniging Dorpsbelangen, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie.

Publicaties

Dr. Andreas Fickers, "'Politique de la grandeur" versus "Made in Germany". Politische Kulturgeschichte der Technik am Beispiel der PAL-SECAM-Kontroverse", (Oldenbourg-Verlag, München, 2007)

Het boek behandelt het Europese kleurentelevisiedebat. Voor meer informatie, zie http://www.oldenbourg-wissenschaftsverlag.de/olb/de/1.c.1137354.de?hasjs=1173441618&_lang=de&gsid=1.c.325875.de&id=1137354

Vande Winkel, R. & D. Welch (Eds.).

"Cinema and the Swastika. The International Expansion of Third Reich Cinema." (Hampshire - New York: Palgrave MacMillan, 2007)

Zie voor meer informatie:

<http://www.palgrave.com/products/Catalogue.aspx?is=1403994919>

Agenda

Video Active Conference: Rethinking Television Histories

Op 19-21 april vindt in Londen een conferentie over televisiegeschiedenis plaats die in het kader van het Videoactive-project door Royal Holloway College / London University in samenwerking met de UU georganiseerd wordt. De details over de conferentie zijn te vinden op de website van de conferentie:

<http://videoactive.wordpress.com/conference/>

Filmmuseum Biënnale

Van 11-15 april vindt op verschillende locaties in Amsterdam de derde Filmmuseum Biënnale plaats. Tijdens dit tweejaarlijks filmfestival presenteert het Nederlands Filmmuseum stille films met nieuwe soundtracks die live worden uitgevoerd, evenals speciale filmhistorische schatten uit de collectie.

Zie voor meer informatie: <http://www.filmmuseum.nl/website/exec/frontpageread/hchehbgihbf?id=87761-6e6c2e66696c6d6d757365756d2e50616765>

Audiovisual Archives and Education

One-day seminar for audiovisual archivists, curators and educators

Vrijdag, 13 April 2007

Filmmuseum, Amsterdam

Voor meer informatie, zie de agenda op www.geschiedenisbeeldgeluid.nl
